

15 april 2018

DONOR ZIJN: JA OF NEE?

1 Korinthiërs 6, 12-20 en 1 Johannes 3, 11-18

Donor zijn..., ja of nee? De Bijbel geeft geen pasklaar antwoord op deze vraag. Logisch, want orgaantransplantatie is iets van de laatste anderhalve eeuw. Wat ik in deze preek wil doen, is dit: ik wil met jullie bij de twee Bijbelgedeelten stilstaan, die wij hebben gelezen... en vanuit die twee Bijbelgedeelten een paar lijnen ontdekken waarlangs wij moeten lopen om onze vraag over wel of niet donor zijn te kunnen beantwoorden. Eén ding is daarbij wel heel duidelijk in de Bijbel: God geeft je een verantwoordelijkheid. Je hebt een verantwoordelijkheid om te kiezen, misschien wel om te kiezen om je definitieve keuze uit te stellen, maar dat is ook een keuze. *God vraagt van jou om een verantwoorde keuze, een keuze die je naar de Here God toe kunt verantwoorden.*

Wij gaan eens kijken naar 1 Korinthiërs 6, de eerste tekst die wij hebben gelezen. Deze tekst gaat over iets heel anders dan over orgaandonatie, het gaat over prostitutie: mag je seks hebben met een persoon die niet je man of je vrouw is? Paulus zegt heel duidelijk: 'Nee. Dat kan niet.' En Paulus vertelt ook waarom. En de argumenten die Paulus dan geeft, kunnen volgens mij ook helpen bij onze keuze voor wel of niet orgaandonatie.

Paulus zegt allereerst: 'wat je met je lichaam doet, doet ertoe. Je kunt niet zomaar met je lichaam van alles en nog wat doen.' Want je lichaam doet ertoe. Kijk maar terug naar Pasen. Jezus is opgestaan uit de dood, met Zijn hele wezen, ook met Zijn lichaam.... Hij is *lichamelijk opgestaan!* En zo zal God ook Zijn kinderen met ziel *en lichaam* doen opstaan uit de dood. Als dat lichaam niet belangrijk was, dan zal God dat lichaam toch niet opwekken uit de dood? Maar God wekt ons wel op uit de dood met ziel *en lichaam*. Net zoals Jezus. Je lichaam is dus van blijvende betekenis voor God.

Je lichaam doet er dus toe. Het is geen omhulsel van je ziel, het is geen verpakking zoals die kartonnen doos waarin je bestelling was verzonden en die je na ontvangst van je bestelling kan weggooiden of hoogstens hergebruiken. Paulus zegt dit ook nog op andere manier, Paulus zegt 'je bent duur gekocht!' Wat bedoelt Paulus? Nou, de Here Jezus heeft je vrijgekocht. Hij heeft Zijn leven gegeven om je te redden. Hij heeft de hoogste prijs betaald – Zijn eigen leven gegeven! – om jou met lichaam en ziel, om jou helemaal te redden. En daarom ben je vanaf nu van Hem. Je bent van Hem..., met lichaam en ziel..., helemaal! Ook je lichaam is dus niet van jezelf. Je bent van Hem! Dus: 'ik doe met mijn lichaam wat ik wil?' Nee: jij en ik moeten heel verstandig met ons lichaam omgaan, omdat ons lichaam *van Christus* is. Hij is de HEER, Hij is de Eigenaar van jouw lichaam, jouw ziel... van alles wat jij en ik hebben.

Je lichaam doet er toe. En daarom moet je er ook zuinig op zijn. Ik heb met de catechisanten allemaal voorbeelden bedacht hoe dat zou kunnen: je kunt zuinig op je lichaam zijn door gezond te eten en voldoende te bewegen. Het heeft te maken met alcohol, met al dan niet roken, drugs, wel of niet tatoeages zetten. Je lichaam is kostbaar, niet teveel opplakken en aanplakken! Want je bent met ziel en lichaam eigendom van de Heere. 'Verheerlijk God daarom in je lichaam! Maak God groot met je lichaam!', zo zegt Paulus. Want... je lichaam is een tempel van God!, zo zegt Paulus met een beeld. Je lichaam is een tempel. Een kostbaar huis, waar God Zelf in wil wonen. God woont in de hemel. God woonde in de tempel in Jeruzalem. Daarom was de tempel zo heilig... en was men zo met eerbied op de tempel gericht. Nou, zo heilig en kostbaar als de tempel, zo heilig en kostbaar is je lichaam. God wil er met Zijn Geest in wonen... Maak God daarom groot met je lichaam! ... Maak God groot met je stem om voor Hem te zingen..., maak God groot met

je handen door een ander te helpen..., maak God groot met je oren door naar een ander te luisteren..., maak God groot met je ogen door aandacht aan een ander geven in plaats van weg te kijken... *Je lichaam is zo belangrijk voor het geloof... en je geloof is belangrijk voor je lichaam.* Hoe gaan jij en ik met ons lichaam om?

Even terug...: hebben wij hiermee inmiddels al een antwoord op ja-of-nee donor zijn? Nee. Maar je lichaam is dus blijkbaar heel belangrijk. Je lichaam is in ieder geval geen gereedschapkast, waaruit anderen een aantal onderdelen kunnen halen die ze nodig hebben. Nee, *zelfs na de dood* werd er bij het volk Israël heel veel zorg aan het lichaam besteed. Vijanden werden soms na hun dood verbrand als vreselijke straf, maar het lichaam van overleden geliefden, daar werd veel zorg aan besteed. Jozefs lichaam werd zelfs vanuit Egypte helemaal meegenomen naar Israël om daar begraven te worden. Jezus' lichaam werd verzorgd door de vrouwen op Eerste Paasmorgen, althans dat waren ze van plan... Je lichaam is kostbaar..., in leven en in sterven... het heeft heel veel waarde..., ja eeuwigheidswaarde want Gods kinderen zullen in een vernieuwd lichaam eens mogen opstaan.

Dit is een heel andere manier van naar je lichaam kijken en omgaan met je lichaam als je in onze maatschappij soms tegenkomt. 'Ik beslis zelf wel wat ik met mijn lichaam doe!', dat kunnen christenen hun medemensen in ieder geval niet nazeggen. Want ons lichaam is niet van ons, het is van Christus. Ons lichaam is een tempel van God, waarin God geëerd wil worden. ... Of: 'doe maar na mijn dood met mijn lichaam wat je wilt, het doet er toch niet toe als ik dood ben.' Ook dat kunnen christenen niet mee zeggen. Je lichaam heeft blijvende waarde, eeuwigheidswaarde.

Ik ben daarom huiverig voor de nieuwe wetgeving rondom orgaandonatie, waarin de overheid degenen die geen keuze maken automatisch als donoren registreert. Je lichaam is namelijk niet van de overheid. Zo zou D66 het waarschijnlijk ook niet zeggen, maar toch: je lichaam is *van Christus*. Natuurlijk begrijp ik wel wat de intentie is achter dit nieuwe wetsvoorstel: zoveel mogelijk mensen helpen door meer donoren te krijgen... *Maar de overheid kan nooit over je lichaam beslissen. Je lichaam is van iemand anders.* Zelfs niet van jezelf. Van Christus!

Trouwens: wat heeft dit nieuwe wetsvoorstel voor gevolgen voor mensen die sociaal kwetsbaar zijn, bijvoorbeeld laaggeletterden die weinig overheidsinformatie tot zich nemen en die moeite hebben om hun mening te vormen? Wordt er gewoon voor hen beslist, omdat zij niet genoeg gelezen of gereageerd hebben?

Maar nu iets anders... Dat je verstandig en met respect, dat je op een verantwoordelijke manier met je lichaam om moet gaan..., dat is inmiddels wel helder, denk ik... Maar zou het ook kunnen dat je op een verantwoordelijke manier met je lichaam omgaat, door juist *wel* je organen ter beschikking te stellen na je overlijden? 'Verheerlijk God met je lichaam', zo zegt Paulus, 'eer God met je lichaam'. Nu, zou je God misschien juist kunnen eren door je organen na je sterven af te staan voor het welzijn van een ander?

Ik noemde zojuist dat je God kunt eren met je handen, je ogen, je mond enz. Je kunt God eren met al deze ledematen. Nu, zou God ook niet geëerd kunnen worden door onze organen: de longen, nieren, hart en weefsel..., namelijk door deze af te staan en een ander daarmee te helpen?

Ja, je moet zuinig zijn op je lichaam. Maar er zijn ook situaties waarin je juist je lichaam moet opofferen. Ik denk bijvoorbeeld aan militairen, die hun leven, hun lichaam, hun hele bestaan, in dienst stellen van de vrede voor een land.

Ik denk ook aan wat Paulus schrijft aan de gemeente in Galatië. Paulus was zo blij met hun betrokkenheid, Paulus schrijft over hen: *Jullie hadden toen echt veel voor mij over. Jullie hadden zelfs je eigen ogen wel aan mij willen geven.* Paulus zegt zoiets als: jullie zouden zelfs een oogtrans-

plantatie voor mij ondergaan! (Had Paulus een oogprobleem misschien? Was dat de doorn in zijn vlees?)... Ik moet ook nog aan iets heel anders denken, aan wat Jezus zegt in de Bergrede. Daar waarschuwt Jezus ervoor om geen zonden te doen. En Jezus zegt dan: 'je kunt beter je hand afhakken en verminkt door het leven gaan, dan te zondigen en het oordeel van God te ontvangen' ... Allemaal dingen noem ik nu die niet over orgaandonatie gaan, maar die wel allemaal laten zien dat in sommige gevallen je lichaam en je ledematen minder belangrijk zijn dan het doel waarvoor je iets doet. Soms is het doel dat je nastreeft belangrijker dan het lichaam helemaal intact houden. De vrede van een land is belangrijker dan het lichaam van de soldaat die voor die vrede strijd. De liefde en zorg voor Paulus is belangrijker dan de ogen van de christenen in Galatië. God dienen door niet te zondigen is belangrijker dan al je ledematen behouden. *In sommige gevallen zijn je lichaam en je ledematen minder belangrijk dan het doel dat je nastreeft, namelijk: de liefde tot God en de zorg voor je naaste.*

En hiermee zijn wij aangekomen bij het tweede Bijbelgedeelte: 1 Johannes 3. In dit gedeelte vertelt Johannes zijn gemeenteleden hoe bijzonder belangrijk het is om elkaar lief te hebben, om elkaar liefde te geven. Liefde is een werkwoord, is een opdracht, niet alleen maar een gevoel dat je wel of niet hebt. Liefde is een keuze. En dan noemt Johannes het grote voorbeeld van de liefde die wij elkaar verplicht zijn, het grote voorbeeld is de Here Jezus Zelf. Johannes schrijft: *Hieraan leerden wij de liefde kennen, dat Hij voor ons Zijn leven heeft gegeven. Ook wij moeten voor de broeders het leven geven.*

Jezus heeft Zichzelf voor ons gegeven. Hij heeft al Zijn liefde voor ons gegeven. Door Zichzelf op te offeren met Zijn lichaam. Opgeofferd aan het kruis van Golgotha. Zijn liefde was niet alleen liefde met woorden, maar liefde met Zijn lichaam. Zijn handen en voeten werden voor ons doorboord. Het mocht Hem alles, ook Zijn lichaam, kosten om jou en mij het leven te geven! Nu, zo roept Johannes zijn gemeenteleden op om elkaar lief te hebben. Ook Johannes wijst net zoals Paulus terug naar Pasen: 'daar is je redding en dat is je voorbeeld, zegt Johannes. Jezus, Die al Zijn liefde aan ons gaf door Zichzelf op te offeren. Heb elkaar daarom lief. Niet alleen met woorden. 'Ook wij moeten voor de broeders het leven geven.' Liefde, zelfs tot in de dood.

Ik moet hierbij terugdenken aan het filmpje dat ik met de catechisanten heb gezien over een moeder die haar dochter had verloren door een plotselinge dood. Haar dochter had gekozen om donor te willen en doordat daarom nu enkele organen van haar werden uitgenomen had zij vier mensen een nieuw leven kunnen geven. Haar moeder vertelde in het interview dat zij heel verdrietig was vanwege de dood van haar dochter, maar dat dit donorschap van haar dochter haar verdriet een klein beetje minder maakte. 'Want', zo zei ze, 'nu is het sterven van mijn dochter toch niet volledig zinloos geweest, haar dood heeft op deze manier toch nog enige zin gehad'. Deze dochter heeft met haar sterven aan anderen het leven gegeven. Niet zoals Jezus dat had gedaan..., maar misschien wel in navolging van Jezus.

Misschien is orgaandonatie wel een heel bijzondere vorm van naastenliefde... Ik kan daarom ook niet zoveel redenen noemen tegen orgaandonatie. Wel is het belangrijk – en dat is mijn laatste punt - om een aantal andere dingen in het oog te houden.

Laten wij bijvoorbeeld niet de zorg en aandacht voor rouw en rouwverwerking vergeten. Orgaantransplantatie is heel waardevol..., maar ruimte en tijd voor het verdriet, voor het afscheid, voor het waardig verzorgen van de overledene is ook heel waardevol. Ik heb een opname bekeken van iemand die in Den Haag spreektijd had gekregen in de discussie over de nieuwe wet op orgaandonatie..., deze vrouw vertelde daarin over haar eigen ervaringen. Zij was zelf als verpleegkundige vaak betrokken geweest bij orgaantransplantatie, maar toen op een dag overleed haar

man en was zij opeens 'nabestaande' in plaats van verpleegkundige. Zij wilde toen aanwezig zijn bij alle handelingen die men verrichte bij de orgaandonatie van haar man..., maar zij is toen zo geschokt geraakt door wat er allemaal moest gebeuren en hoe dat ging... Het heeft haar doen besluiten om zelf geen donor meer te zijn. Dat wilde zij haar kinderen niet aandoen. ... Dit is slechts één geluid, maar het laat zien hoe belangrijk het is om niet alleen de praktische kant van orgaandonatie (wel of niet goed?), maar ook de kring van nabestaanden in het oog te houden.

Toen ik een aantal jaren geleden over dit onderwerp in Nieuwpoort had gepreekt, had ik in de preek gezegd 'optie 3, ik laat mijn nabestaanden kiezen om wel of niet orgaandonatie te laten plaatsvinden' is eigenlijk niet echt een goede vorm van je eigen verantwoordelijkheid nemen

Maar nu jaren later, met deze nieuwe wetgeving ben ik er anders over gaan denken. Zou je misschien juist die keuze wel of niet orgaandonatie niet aan je nabestaanden over kunnen laten? Hoe belangrijk is het dat door de nabestaanden de dood en het afscheid in alle rust wordt doorleefd... Daarom hebben mijn vrouw en ik bijvoorbeeld tegen elkaar gezegd: 'ik ben voor orgaandonatie..., maar als het inderdaad aan de orde zal komen, dan mag jij beslissen of je het aankunt of niet. Mijn keuze staat vast, maar jouw gevoelens op dat moment zijn net zo belangrijk.'

Er is meer dan alleen de vraag: wel of niet je organen ter beschikking stellen? ... Het gaat ook om zorgvuldig afscheid nemen, om hoe je omgaat met de dood. Maar ook bijvoorbeeld de vraag: waar liggen de grenzen in wat wij willen en willen kunnen? Een nier afstaan, hoe goed kan dat zijn om iemand daar mee te helpen..., maar stel dat hersentransplantatie mogelijk wordt? En stel dat het andere landens lukt om dierlijke organen te transplanteren, waar men nu al mee experimenteert? En stel dat wij het straks allemaal niet meer kunnen betalen met al die mogelijkheden die wij hebben ontdekt? Wat kiezen wij dan? Alleen de mensen met grote overlevingskansen? Alleen een levertransplantatie als je niet-alcoholist bent?... Hoever willen wij gaan met ons mogelijkheden? ... Ik ben soms bang dat wij in ons maatschappelijk verlangen naar gezondheid en een gezond lichaam doorslaan. Dat gezondheid heel erg belangrijk is, lijkt mij heel helder. Maar soms wordt gezondheid als het *aller*belangrijkste gezien. 'Als je maar gezond bent', zo hoor ik regelmatig. Maar als je dan niet gezond bent? En is je relatie met God dus minder belangrijk dan je gezondheid? ... Er wordt soms ook gesproken over 'recht op gezondheid'... En daarom: als je zelf geen keuze maakt met je organen om een ander te helpen om gezond te worden, dan maakt de overheid die keuze wel. ... Je leven wordt vaak gezien als je eigen project, dat vooral gezond en zinvol moet zijn, naar je eigen smaak... Maar de Bijbel spreekt op zo'n heel andere manier over leven en noemt nog zoveel andere waarden, andere dingen die belangrijk zijn...Je leven is van God. Je lichaam is van Christus.

Ben jij er al uit wat je moet kiezen? ... De Bijbel geeft geen handleiding 'wat te doen met een donorformulier', maar ik hoop dat je wel een aantal dingen hebt meegekregen die je kunnen helpen om een verantwoorde keuze te maken. Want daar gaat het om: om een *verantwoorde* keuze, een keuze vanuit je eigen verantwoordelijkheid. Als jij en ik na ons sterven voor God komen te staan, dan zal God niet checken of wij al onze organen nog hebben, of dat wij die weggeschonken hebben..., Hij zal echt je donorcodicil er niet bij pakken. Wel zal God aan jou de vraag stellen: wat heb je gedaan om Mij te dienen? Hoe heb je Mij en je naaste gediend? Spreekt uit jouw geleefde leven liefde voor God en de naaste, ontzag voor God, bereidheid om Hem te dienen? Dan heb je de juiste keuze gemaakt.